

Ζητωική Θεάτρου

«Η ανοδος του Αρθούρο Ουί»

ΤΟΥ ΜΠ. ΜΠΡΕΧΤ.—ΜΕΤ. Κ. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ ΚΟΥΝ

Μαύρα χρόνια, μαύροι άνθρωποι, μαύρα έργα: Χιτλερική έπιδρομή. 'Ακριδοπληρωμένη με ζωή απ' όλη την ανθρωπότητα. Κι' από την 'Ελλάδα μαζί. "Όσοι την έζησαν, αδύνατο να την ξεχάσουν. "Όσοι, όχι, πρέπει να την μάθουν.

Αυτό θέλει και ο Μπέρτολντ Μπρέχτ με το έργο του «Η ανοδος του Αρθούρου Ουί» που παίζει ο θίασος Κούν στο Θέατρο Τέχνης της οδού Σταδίου.

Τί δίνει από την χιτλερική έπιδρομή; Τον έσωτερικό μηχανισμό της συνωμοσίας που ανέδα σε τον Χίτλερ στην έξουσία.

Τί ήταν ο Χίτλερ; Μεγάλος πολιτικός; "Όχι. Κοινός γκάγκστερ που έκανε μεγάλα έγκλήματα. "Έθεσε τις υπηρεσίες του στη διάθεση των τράστ. Με την συνένοχή του Χίντεμπουργκ, που δεν ήταν και όσο φαίνονταν καθαρά τα χέρια του από τα κρατικά δάνεια στους Πρώσους γαιοκτήμονες, ανέθηκε στην έξουσία. Με τη συνεργασία του φόν Πάπεν τη στερέωσε. Με τη δολοφονία του Ντόλφους την έπλωσε στην Αυστρία. Με το φόνο και το αίμα των Ιδίων του των συντρόφων, όπως του ύπαρχηγού του Ράιμς, την μετέβαλε σε στυγνή κομματική και προσωπική απολυταρχία.

"Όλα αυτά τα λέει ο Μπρέχτ. Και τί δεν λέει; Την περαιτέρω πορεία του χιτλερισμού, την πιο ουσιαστική ουσία του: Την καταλήστευση της ανθρωπότητας, τα κρεματόρια και τα στρατόπεδα της φρίκης, τους σκελετούς της πείνας, τους ομαδικούς τάφους των ομήρων, τη βαρεία μπόττα που πατούσε τα στήθη του κόσμου κι' έπνιγε κάθε άγέρα έλευθερίας, τον όλεθρο και την καταστροφή του πολέμου, τις τραγικές συνέπειές του, τις έχιδνικές επιβιώσεις.

Δεν δίνει επίσης την καρτερία και την άπαντοχή του, την ήρωική θυσία και τη λυτρωτική αντίσταση του κόσμου.

Παραμένει ένας άγανακτισμένος Γερμανός κι' όχι ένας εξεγερμένος άνθρωπος.

Μπορούσαν όλα αυτά να χωρέσουν σ' ένα θεατρικό έργο; "Ισως όχι. Ποιά όμως είναι πιο πολλά; "Εκείνα που δίνει ή εκείνα που παραλείπει; Και ποιά τα πιο ουσιαστικά; Καθένας θα συμφωνήσει πως για τα δεύτερα πρέπει να 'ναι η κατάφαση.

'Αλλά και γι' αυτά τα λίγα που δίνει, πολλά λέει. Με πολλά λόγια. Με πολλά σκοτάδια. Με πολλές κραυγές. Με πολλές βροντές. Θα πείτε, ίσως: Μά 'Ετσι δεν ήταν και η φρικτή πραγματικότητα; "Ετσι και χειρότερα. 'Αλλά η δουλειά της τέχνης δεν είναι να τη δίνει νέτη σκέτη. Εί ναι να την αναπλάση, να την μετουσιώσει, να την ανασυνθέση. Κι' ίσως σε μια θεατρική ανασύνθεση να χωρούσαν πολύ περισσότερα απ' αυτά που λέει ο Μπρέχτ: Το απόσταγμα είναι πάντα πιο πειρακτικό σε οινόπνευμα, από το κρασί. "Ισως μάλιστα να μην έμεναν κι' αυτά

τόσο στο μερικό, το γερμανικό, πεδίο, να ανάγονταν περισσότερο απ' ό,τι τώρα, στο γενικό ανθρώπινο πεδίο.

'Αλλά ο «Αρθούρος Ουί» δεν είναι σύνθεση θεατρική. Είναι, απλώς διαδοχή και προβολή εικόνων. Με πρόθεση φανερά ιστορηματική και καταγγελτική. Προϊόν όργης και αγανάκτησης. Δίκαια. 'Αλλά και τίποτε πέραν από το ξέσπασμά τους σ' ένα αποκαλυπτικό κατηγορώ.

Δεν έχει, λοιπόν, καμμία αξία; "Έχει. "Όχι όμως θεατρική. "Έχει την μεγάλη αξία ενός ιστορικού και αποκαλυπτικού κατηγορητηρίου. Που καλό είναι να το έχει πάντα ύπ' όψη του ο άνθρωπος. "Ο κάθε άνθρωπος. Και να κρατεί πάντα στη μνήμη του τα ποιητικά και στοχαστικά λόγια του προλόγου και του επιλόγου—που ωραία απήγγειλε ο Μίμης Κουγιουμτζής.

Πώς παίχθηκε; Κατά πως του ταίριαζε. Με κραυγές και με σκοτάδια, με βροντές και με κηδείες. Αυτές τουλάχιστον δεν μπορούσαν να έπισημανθούν, χωρίς την μακάβρια παρέλασι ακόμη και του φερέτρου μπρός στους θεατές; Τόσος νατουραλισμός σ' ένα κυκλικό θέατρο, που θητεύει στην έφαίρεσι; Δεν μπορούσαν να περισταλούν και μερικές μακρυγορίες που επιμηκύνουν την παράστασι και κουράζουν το κακό; "Ας είναι όμως. Συγχωρούνται χάρι στα αποκαλυπτήρια και την γελοιογράφησι της γκαγκστερικής σπείρας του χιτλερισμού. Κι' ακόμα, έπειδή έδωκαν την εύκαιρία σε μερικούς καλούς ήθοποιους να πλάσουν μερικούς καλούς τύπους. Πρώτος και καλύτερος ο Δημήτρης Χατζημάρκος ως Ντογκσμορ, με την μορφή του Χίντεμπουργκ, άκσμπτη και προσαρμοστική στην πρωσική άλυσισία και το γαιοκτημονικό συμφέρον, ως παράστημα και ως φωνή. "Ο Γιώργος Λαζάνης ως Αρθούρος Ουί. Που μολονότι δεν βοηθούσε το ανάστημα και η φωνή, έδωκε πολλή από την ύστερική κραυγή του Χίτλερ. "Ο Σπύρος Καλογήρου ως Έρνέστος Ρόμα, με κάποια δόση άγνων προθέσεων, ίσως όχι και τόσο σύμφωνων προς τις πραγματικές προθέσεις του ύπαρχηγού του Χίτλερ, Ράιμς. 'Αλλά και με δίχως κραυγές παλλόμενη φωνή και έκφρασι. "Ο Αθηνόδωρος Προύσαλης, ως Μπάπεν και ως ήθοποιός. "Ο Αλέκος Ουδινότης, ως Γκιουζάππε Γκιόλα, με την έπιτυχημένη μεφιστοφελική χωλότητα του Γκαίμπελς. "Ο Νίκος Κούρος, ως Γκίρι. "Ο Γιάννης Βόγλης ως ανακριτής Ο' Κέτζυ. "Ο Νίκος Μπουγάς ως Ντόλφιν. "Η Αλεξάνδρα Λαδικού ως Μπέττυ Ντόλφιν. "Ο Γ. Διαλεγμένος, ως Φίς — Βάντερ Λούμπε.

Δυο βζουσες λέξεις δεν ήταν απαραίτητες, στην ωραία, ποιητική και θεατρική μαζί, μετάφρασι του Κώστα Σταματίου. Το έργο βρίσκεται ίσως έξω από τη σκηνοθετική ιδιοσυγκρασία του Καρόλου Κούν. "Όπωςδήποτε, όμως, η παράστασι, είναι φροντισμένη κι' έχει ένταργεια.

ΜΠΑΜΠΗΣ Δ. ΚΛΑΡΑΣ